7/12075

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan
294

10/03/2006

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 15/02/2006 tarihli ve A.01.0.GNS. 0.10.00.02-18268 sayılı yazınız,
b) 24/02/2006 tarihli ve 239 sayılı yazımız.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan ve İstanbul Milletvekili Emin Şirin tarafından Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/12075 Esas No.lu soru önergesiyle ilgili cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (b) yazımızla, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 99. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca bir aylık ek süre verilmesi istenilmiştir.

Söz konusu soru önergesine verilen cevap örneği iki nüsha hâlinde ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil ÇİÇEK
Bakan

EK:
Soru önergesi cevabı (2 adet)

7/12075

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

Sayın Emin ŞİRİN
İstanbul Milletvekili
T.B.M.M.

Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/12075 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

I - Dünyada ve Ülkemizde, ekonomik ve ticarî hayatta meydana gelen gelişim ve değişimlere paralel olarak 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda değişiklikler yapmak ve yeni bir "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı" hazırlamak üzere Bakanlığımızca, 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun 34. maddesi hükmü uyarınca, 08/12/1999 tarihli Bakan "Olur"uyla, yüksek mahkeme üyeleri, üniversite öğretim üyeleri, kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, ilgili kurul temsilcileri, meslek kuruluşları temsilcileri ve Bakanlığımız temsilcilerinden oluşturulan Komisyon tarafından hazırlanan "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı" 22/06/2005 tarihinde Başbakanlığa sunulmuş, Başbakanlıkça da kanunlaşması sağlanmak üzere 09/11/2005 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderilmiştir. Tasarı halen Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonunda görüşülmektedir.

II – A) Ülkemiz, 1960'lı yıllardan beri Avrupa Ekonomik Topluluğu/Avrupa Topluluğunun ortak üyesidir; 14/04/1987 tarihinde üyelik için başvurmuş, 11/12/1995 tarihinde Ortaklık Konseyi Gümrük Birliği aşamasına geçilmesini kararlaştırmış ve 10-11/12/1999 tarihlerinde yapılan Helsinki Zirvesinde tam üye adayı konumunu almıştır. Türkiye ile Avrupa Birliği, 2001 yılında, Türkiye'nin katılma sürecine hazırlanmasına hizmet edecek olan katılma ortaklığı anlaşmasını imzalamışlardır.

Ortak üyelik ile başlayan hukukî uyumun sağlanması yükümü, Gümrük Birliğiyle birlikte somutlaşmış ve Türkiye, rekabet ve fikrî mülkiyet hukukuna ilişkin düzenlemeler başta olmak üzere çeşitli Avrupa Topluluğu düzenlemelerini ulusal hukukun bir parçası haline getirmiştir. Üye adaylığı ise, Türkçe'ye "Avrupa Birliği müktesebatı" diye çevrilen "acquis communautaire"nin Türk hukukuna aktarılması zorunluluğunu getirmiştir. Bu amaçla Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen, 2001/2129 sayılı "Avrupa Müktesabatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı" ile "Avrupa Birliği Müktesabatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar" 24/03/2001 tarihli ve 24352 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Bunların yerini 24/07/2003 tarihli ve 25178 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanan, 23/06/2003 tarihli ve 2003/5930 sayılı "Avrupa Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Ulusal Program" ve "Avrupa Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar" almıştır. Anılan düzenlemeler, Avrupa Birliğine tam üyelik süreci içinde, Türkiye'de kısa ve orta vadede gerçekleştirilmesi öngörülen çalışmaları kapsamakta, bu çalışmaların genel çerçevesini çizen yönlendirici bir nitelik taşımaktadır. Avrupa Birliğinin, üye ülkelerin ulusal hukuklarında çeşitli dallarda gerçekleştirdiği uyumlaştırma ile ortaya çıkan ortak hukuka ve dolayısıyla geleceğin hukukunun biçimlendirilmesine ilişkin çalışmalara ve reformlara uzak kalmış olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun, adaylık ve müzakere sürecinde, Avrupa Ekonomik Topluluğu/Avrupa Topluluğunun ticaret, şirketler, sermaye piyasası, taşıma ve sigorta

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

hukukuna ilişkin yönergeleri ile tüzüklerine göre değiştirilmesi kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmiştir.

Avrupa Birliği Komisyonu, Türkiye ile müzakerelere başlanmasını Avrupa Birliği üyelerinin devlet ve hükûmet başkanlarından oluşan Konseye önermiş ve Konsey 17/12/2004 tarihinde bu tavsiyeye uymuştur. Konsey öneriyi benimsemiş ve 03/10/2005 tarihinde üyelik Müzakere Çerçeve Belgesini kabul ederek, müzakereleri başlatmıştır. Türkiye'nin yeni hukukî konumu, Türk Ticaret Kanunu Tasarısının sadece Avrupa Birliği müktesabatı ile uyumlaştırılması zorunluluğunu ortaya çıkarmakla kalmamakta, aynı zamanda, Türkiye'ye, ileride yayınlanacak yönergelere de uyum sağlamak, Avrupa Birliği Komisyonunun kurduğu yüksek düzeyli uzmanlardan oluşan komisyonların Avrupa Birliği hukukunun şekillendirilmesine ilişkin raporlarında yer alan önerileri değerlendirmek, Avrupa Birliğinin ticaret hukuku alanındaki eylem plânını izlemek ve gelecekteki Kanunda gerekli değişiklikleri yapmak görevini de yüklemektedir. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Avrupa Birliğine üye diğer ülkelerin, ticaret, şirketler, taşıma, deniz ticareti ve sigorta kanunlarında olduğu gibi, dinamik bir konuma geçmeyi hedeflemiştir.

B) Ticaret hukuku teknolojik gelişmelerden etkilenmiş, özellikle internetin günlük hayata sıradışı bir hızla girip her alanda kullanılır hâle gelmesi, hukuku da etkilemiştir. Sözleşmelerin kurulmalarından başlayarak, belgelerin, özellikle faturaların, teyit mektuplarının, ihtar ve ihbarların, her çeşit konişmentonun, taşıma senedinin, sigorta poliçesinin elektronik ortamda oluşturulması ve bu belgelerin bir kısmının elektronik ortamda saklanmaya başlanması; şeffaflığın bu yoldan en üst düzeyde sağlanabilmesi; şirketlerde yönetim kurulu, genel kurul, müdürler kurulu, yöneticiler kurulu gibi organların toplantılarına ilişkin çağrılarının e-posta ile yapılması, toplantıya katılmanın, öneri sunmanın, oy kullanmanın fizikî olarak değil sanal yolla gerçekleştirilmesi, kararların aynı yolla alınıp güvenli elektronik imza ile imzalanması kanun koyucuları yeni kanunlar çıkarmaya veya mevcut kanunlarda değişiklik yapmaya yöneltmiştir. Almanya, Fransa ve İskandinav ülkeleri başta olmak üzere birçok ülke, 2000 yılından beri e-postayı, e-ticareti ve yönlendirilmiş e-mesajı ticaretin bir parçası haline getirmişlerdir. Tasarıda söz konusu gelişmeye ilişkin kurallar öngörülmüştür.

C) Türkiye bir taraftan Avrupa Birliği üyeliğine hazırlanırken, diğer taraftan da uluslararası ticaret, endüstri, hizmet, finans ve sermaye piyasalarının bir parçası olmak; Türk işletmeleri de bu piyasaların rekabet gücünü haiz, etkin ve güvenilir aktörleri olmak zorundadırlar. Bunun için başta gelen şart, işletmelerimizin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (IFRS) göre düzenlenmiş ve uluslararası denetim standartları (IAAS) uyarınca denetlenmiş finansal tabloları ile iddialarını ortaya koyabilmeleridir. Sözü edilen standartlar, Türkiye'ye uluslararası itibar sağlayabileceği gibi, gücümüzü karşılaştırabilir ölçeklere göre hesaplamamıza, buna göre stratejik derinlik taşıyan ve sürdürülebilir politikaları belirlememize de imkân verecektir. Türk Ticaret Kanununun bu amaçların gerçekleştirilmesinde etkili ve vazgeçilmez belki de tek araç olduğu düşüncesiyle Tasarı hazırlanmıştır.

III – A) Türk Ticaret Kanunu Tasarısının hazırlanmasında temel olarak;

a) Yeni Türk Ticaret Kanununun Türk işletmelerinin ticarî ve ekonomik yönden uluslararası rekabet piyasalarında güçlü aktörler olarak çalışmalarını sağlayacak kurum ve sistemlere sahip olmasının sağlanması;

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

b) Avrupa Birliği Müktesebatının yeni Türk Ticaret Kanununun ticarî işletme, şirketler, sermaye piyasası, taşıma, deniz ticareti ve sigorta hukuku kitaplarına tam olarak yansıtılması;

c) Yeni kanunun Türkiye'nin güncel, orta ve uzun vadeli gereksinimlerine cevap verecek, mekanizmaları ve hükümleri içermesi;

d) Kanunun modern ticaret hukuku ile örtüşmesi;

e) Mevcut bilimsel birikimin korunması, yargı kararlarıyla sağlanan hukukî gelişimin sürdürülmesi;

f) Ticaret dünyasının tüm aktörlerinin gereksinimlerine, ilgili çevrelerin beklentilerine cevap verecek yeni kurallara yer verilmesi;

g) Teknik gelişmelerin yansıtılması, özellikle internetten her konuda, özellikle şeffaflığı sağlamak için yararlanılması;

h) Uluslararası finansal raporlama standartları ile özdeş Türk Muhasebe Standartlarının, genel ve mutlak uygulanma olanağına kavuşturulması;

ı) Halka açık olan ve olmayan şirketler arasındaki farkların en az düzeye indirilmesi;

j) Kurumsal yönetim ilkelerine uygun ve gelişmelere açık düzenlemelerin yapılması;

k) Yeni finansman olanaklarının sağlanması;

l) Borsada işlem görecek menkul değerler listesinin zenginleştirilmesi;

m) Şirketlerin birleşmesi, bölünmesi ve tür değiştirmesinin yeni esaslara göre düzenlenmesi;

n) Finansal tabloların hem şirketler hem de şirketler topluluğu yönünden çağdaş anlayışa uygun kurallara bağlanması, anonim ve limited şirketlerin etkin, bağımsız ve uluslararası standartlarla uyumlu denetiminin sağlanması,

Hedeflenmiştir.

IV – A) Türk Ticaret Kanunu Tasarısında yer alan Ticarî İşletme Kitabında, Avrupa Topluluğunun şirketlere ilişkin birinci yönergesine ve eklerine uygun, gelişmelerin ve gereksinimlerin gerekli kıldığı değişiklikler yapılmıştır.

a) Tescil ve ilâna tâbi konuların düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda kullanıcılara sunulabildiği bir bilgi bankasının Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde kurulması hedeflenmiş; bu yeniliğin elektronik ortamda çalışan, önce yerel daha sonra da merkezî, ticaret siciline geçişi kolaylaştırması öngörülmüştür.

b) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun haksız rekabete ilişkin hükümleri geniş çapta değiştirilmiştir. Haksız rekabete ilişkin kuralların amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst (hukuka uygun) ve bozulmamış rekabetin sağlanması olarak benimsenmiş; yanıltıcı, incitici, kötüleyici beyanlar, aşırı reklamlar, rekabeti bozucu satış yöntemleri, bir kimseyi başkasıyla yapmış olduğu sözleşmeyi ihlâle ve feshe yöneltici eylemler, başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma, iş şartlarına uymama, hukuka aykırı işlem şartları, dürüstlük kuralına aykırı davranış ve ticarî uygulamalar olarak kabul edilmiştir. Haksız rekabetten kaynaklanan sorumluluk ve ihtiyatî tedbirler fikrî mülkiyet hukuku düzenlemelerine uydurulmuştur.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

V- Türk Ticaret Kanunu Tasarısında yer alan Ticaret Şirketleri Kitabında;

A) Genel olarak,

a) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun, ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümleri arasında yer alan, sermaye koyma borcu hakkındaki düzenlemelerde, modern açıklamalar ve teknik gelişmeler göz önünde tutularak ve 6762 sayılı Kanunun uygulamasından elde edilen deneyimler de değerlendirilerek bazı değişiklikler yapılmıştır.

İlk olarak, elektronik ortamların, alanların, adların ve işaretlerin ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmaları kabul edilmiştir.

İkinci olarak, 6762 sayılı Kanun döneminde, şirkete sermaye olarak konulan taşınmazların, şirket adına tescillerinin ihmâl sebebiyle veya kasten yapılmayıp, eski malikleri üzerinde kalması aksaklığına oldukça sık rastlanmıştır. Bu durum çözümü güç birçok soruna neden olmuştur. Onun için taşınmazların ve sair aynî hakların, tapu kütüğünde; markalar, patentler, tasarımlar gibi hakların da kendilerine özgü sicillerde, şirket adına tescil edilmeleri için, buna ilişkin bildirimin bu sicil müdürlüklerine veya sorumlularına ticaret sicili müdürlüğünce resen yapılması zorunluluğu hükme bağlanmıştır. Böylece sermayenin korunması ve güvenliği ilkesine uygun bu düzenleme ile uygulamada çok sık görülen aksaklıklar giderilmeye çalışılmıştır.

b) Şirketlerin birleşmeleri, bölünmeleri ve tür değiştirmeleri ayrıntılı bir şekilde ve Avrupa Topluluğu yönergelerine uygun olarak düzenlenmiştir.

Getirilen yeni hükümlerle sadece söz konusu yapısal değişikliklerin güvenli, şeffaf ve basit bir işlemler zinciri içinde gerçekleşmeleri sağlanmakla kalınmamış, aynı zamanda, alacaklılar ve diğer hak ve menfaat sahipleri de korunmuştur.

Ayrıca işçilerin devralan şirkete geçişleri, hakları ve sorumlulukları da ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

c) "Şirketler topluluğu" terimi altında bağlı işletmeler hukukunun düzenlenmesiyle, ana ve yavru ortaklıklar arasındaki ilişkiler, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve menfaat dengesi temelinde kurallara bağlanmıştır. Bu hükümlerle, yeni paysahipliği, özellikle dava hakları getirilmiş ve yeni sorumluluk halleri öngörülmüştür.

B) Kollektif ve Komandit Şirketlerle ilgili olarak;

a) Kollektif ve komandit şirketlerde, birikim esas itibarıyla korunmuş ve değişiklikler, yanlışların düzeltilmesine, boşlukların doldurulmasına ve belirsiz noktaların açıklığa kavuşturulmasına özgülenmiştir.

b) Her iki şirkette de, oy hakkı ve şirket kararları konusunda, şirket hesaplarının denetimi ve kârın belirlenmesi hususunda modern kurallar getirilmiş, denetim yeminli malî müşavir ile serbest muhasebeci malî müşavirlere bırakılmıştır.

C) Anonim Şirketlerle ilgili olarak;

a) Anonim şirketler alanında Avrupa Ekonomik Topluluğu/Avrupa Topluluğunun şirketlere ilişkin yönergeleri ile uyum sağlanmıştır.

b) Bazı istisnalar dışında, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirket esas alınmıştır.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

c) Kuruluşta kurucu işlem sistemi açıkça düzenlenmiş, bu aşamada, halka açılmak işleyebilir bir rejime bağlanmış, şeffaflık ve etkin denetim gerçekleştirilmiştir.

d) Avrupa Ekonomik Topluluğunun 89/667 sayılı, şirketlere ilişkin 12. Yönergesinin tanıdığı imkândan yararlanılarak, tek paysahibi bulunan anonim şirketin kurulmasına ve çalışmasına imkân tanınmıştır. Böylece Avrupa Birliği üyesi devletlerin hukukları ile tam uyum sağlanmıştır.

e) Evrensel nitelikteki, paysahiplerinin eşit işleme tâbi tutulması ilkesi ile paysahiplerinin şirkete borçlanmalarının yasaklanması ilkesi getirilmiştir.

f) Şirketin kendi hisse senetlerini iktisap edebilmesi, Avrupa Ekonomik Topluluğunun şirketlere ilişkin 2. yönergesiyle uyum içinde bulunan bir düzenlemeye bağlanmıştır.

g) Yönetim kurulunun, hem yapısal hem de işlevsel yönden kurumsal yönetim kuralları da gözetilerek, yeni hükümlerle düzenlenmiş; profesyonel yönetim ve tam şeffaflık özenle dikkate alınmıştır. Ayrıca, özellikle yabancı sermayeli şirketlerde, yönetim kurulu toplantılarının yapılabilmesini kolaylaştırmak amacıyla, toplantıların elektronik ortamda yapılabilmesi imkânı getirilmiştir.

h) Kurumsal yönetim ilkelerine uygun olarak, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması, payları borsada işlem gören şirketlerde zorunlu hâle getirilmiştir.

ı) Genel kurula ilişkin hükümlerinde sisteme yönelik önemli bir değişiklik yapılmamış, bu organ, paysahipliği haklarının kullanıldığı, yılsonu finansal tablolarının ve yıllık raporun incelenip hakkında karar verildiği yönetim organının seçildiği, kârın kullanılış şeklinin belirlendiği ve esas sözleşme üzerinde değişikliklerin yapıldığı organ niteliklerini korumuştur.

j) Denetçiler anonim şirketin organı olmaktan çıkarılmış; her ölçekteki şirketlerin denetimi, bağımsız denetim kuruluşlarına veya küçük anonim şirketlerde en az iki serbest yeminli müşavire veya yeminli serbest muhasebeciye bırakılmıştır. Denetlemenin konusu, şirketin ve şirketler topluluğunun yılsonu finansal tabloları ile yıllık raporların ve envanter de dahil olmak üzere, tüm muhasebenin denetimidir. Söz konusu olan, kanuna, Türkiye muhasebe standartlarına ve esas sözleşme hükümlerine uygunluk denetimidir. Raporun denetimi ise, şirketin veya şirketler topluluğunun genel durumunun paysahiplerine doğru olarak sunulup sunulmadığının denetimidir. Denetim, şirketin varlığını ve geleceğini tehdit eden yakın tehlikeleri teşhis sistemlerinin şirkette bulunup bulunmadıklarını ve gerekli önlemlerin alınıp alınmadığını da kapsar. Denetlemenin, mesleğin gereklerine ve etiğine uygun olarak ve gelecekteki risklerin tespitini de kapsayacak şekilde yapılması öngörülmüştür.

Denetçinin yanısıra, işlem denetçileri de düzenlenmiştir. İşlem denetçileri, kurulma, sermaye artırımı, azaltılması, birleşme, bölünme, tür değiştirme, menkul değer ihracı gibi işlemleri denetleyen uzmanlardır. İşlem denetçilerinde de denetçide aranan nitelikler aranacaktır.

k) Denetim gibi radikal bir şekilde değişikliğe uğrayan ikinci kurum, finansal raporlamadır. Kavram hem muhasebeyi hem de yılsonu finansal tablolarını aşıp, ara finansal tabloları da kapsayan bir genişliktedir. İşletmelerin muhasebelerine Türkiye Muhasebe Standartları uygulanacaktır. Standartlar sürekli değişim süreci içindedir ve uygulama birliğini

sağlamak amacıyla kavramsal çerçeve Uluslararası Finansal Raporlama Yorum Komitesi tarafından belirlenmekte ve yorumlanmaktadır. Tüm sanayileşmiş ülkelerle birlikte aynı finansal raporlama standartlarını uygulamak ve aynı yorum kurallarına bağlı olmak Türk işletmelerine uluslararası ve yabancı piyasalarda rekabet gücü sağlayacak ve Türk piyasasına uluslararası nitelik kazandıracaktır. Bu konuda Tasarı sistemini taşıyan kolonlar, etkenlik, bütünlük ve değişkenliktir. Standartlar eskiden "Uluslararası Muhasebe Standartları" diye adlandırılmıştı. Bu standartlara artık "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları" denilmektedir.

Yeni terimde vurgu "raporlama" kelimesindedir. Anılan kelime, standartların bilgi verme, aydınlatma, şeffaf olma yönlerinden "aktif", yani etken olmalarını, edilgen konumda bulunmamalarını, ifade etmektedir. "Bütünlük" ile söz konusu standartların, kural olarak, tüm işletmelere ve şirketlere uygulanacağına gönderme yapılmıştır. Ancak, Tasarıda bunun bir geçici istisnası vardır: üç yıl süre ile ticarî işletmelere, şahıs şirketlerine ve küçük sermaye şirketlerine, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını (IFRS) basitleştirilmiş şekilleri uygulanacaktır. Basit IFRS'ler Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından hazırlanacaktır. Bu uygulama hem Uluslararası Finansal Raporlama Yorum Komitesi (IFRIC) hem de Dünya Bankası yaklaşımına uygundur. Standartlar durağan değil devamlı gelişme halindedir.

l) Modern şirketler hukukuna uygun olarak paysahibinin konumu Tasarıda güçlendirilmiştir. Güçlenme aşağıdaki araç, yöntem ve sistemlerle sağlanmıştır.

1. Paysahipliği haklarının listesi zenginleştirilmiştir. Tasarı, 6762 sayılı Kanunun paysahibine tanıdığı tüm malvarlığına, yönetime, denetlemeye ve incelemeye ilişkin hakları vermekte, ayrıca bu listeyi yeni haklarla zenginleştirmektedir. Bunlar,

- Birleşmede ve hakimiyetin kötüye kullanılmasında şirketten çıkma hakkı;

- Özel denetim isteme hakkı;

- Şarta bağlı sermaye artırımında önerilme hakkı;

- Eşit işlemi isteme hakkıdır.

2. Paysahibine;

- Birleşme, bölünme ve tür değiştirmede ortaklık payının ve haklarının veya ayrılma karşılığının uygun olmaması halinde denkleştirme talebi davası;

- Birleşme, bölünme ve tür değiştirmenin iptali davası;

- Birleşme, bölünme ve tür değiştirmede sorumluluk davası;

- Hakimiyetin kötüye kullanılması halinde yönetim kuruluna sorumluluk davası ve alacaklıların davasına müdahale;

- Tam hakimiyette uyulmaması gereken talimatlara uyan paysahibine sorumluluk davası;

- Denetçi atanması davası;

- Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünün tespiti davası;

- Kanuni şartlara uygun tasfiye memuru seçimi talebini içeren dava

gibi yeni dava hakları tanınmıştır.

3. Bazı hakların kullanılması daha etkili ve kolay hale gelmiştir:

- Kurumsal temsilci sistemi.

- Temsilcinin genel kuruldan önce talimat alma zorunluluğu.

- Bilgi alma hakkı.

- İnceleme hakkı.

4. Web sitesi zorunluluğu getirilerek şeffaflığı sağlayan araçlar artmıştır.

5. Oyda imtiyaz sınırlandırılmıştır.

6. Bağlam sistemi keyfilikten ve ucu açık düzenlemelerden kurtarılmıştır

7. Bir paysahibinin şirkette belirli pay yüzdelerine ulaşması; hakimiyet sözleşmesi kurulması; birleşme sözleşmesinin imzalanmasından sonra, birleşmeye katılan ortaklıkların malvarlıklarında değişiklik olması gibi hallerde bildirim yükümü öngörülmüştür.

8. - Bağlı ortaklık yönetim kurulunun toplulukla ilişkiler raporu;

- Hakim ortaklık paysahibinin topluluk ilişkileri raporu;

- Kurumsal yönetim ilkeleri değerleme açıklaması;

- Kuruluş ve sermaye artırımı beyannamesi

konularında yönetim kurulunun beyanda bulunması veya rapor vermesi yükümü getirilmiştir.

m) Tasarı anonim şirketler hukukunda paysahibinin değerini ve oyun etkisini artırmayı, genel kurullara ilgiyi artırıp, katılma isteksizliğinden doğan "güç boşluğu"nu ortadan kaldırmayı amaçlayan "paysahipleri demokrasisi" öğretisinden izler taşımaktadır. Ticarî hayatta hisse senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde halk paysahibi genel kurullara en düşük düzeyde katılmakta, genel kurul bazen on-oniki paysahibi ile toplanmaktadır. Tasarı, Toplumsal etkileri olan ve halka açık şirketlerin işlevlerini görmelerini engelleyen güç boşluğu sorununu, on-line oy kullanımıyla, zorunlu web sitesine de işlev yükleyen talimata ilişkin hükümlerle ve özellikle bağımsız temsilcilerle çözmeyi amaçlamaktadır.

n) Tasarı, kurumsal yönetim ile ilgili olarak bir taraftan ilkesel ve genel hükümler öngörmüş diğer taraftan da, çeşitli konularda anılan ilkelere uygun düzenlemeler yapmıştır.

Birinci grupta; Sermaye Piyasası Kuruluna tanınan, kurumsal yönetim ilkelerini derecelendirme kural ve sonuçlarını belirleme yetkisi; yönetim kurulunun şirketi bu açıdan değerlendiren açıklaması; tehlikelerin erken teşhisi komitesi; aynı konuda denetçiye verilen ikaz görevi; yönetimin, yönetim kurulu tarafından bir teşkilat yönetmeliği ile devri; murahhaslar; bağımsız ve ulusal standartlara göre yapılması gereken denetim anılabilir.

İkinci grupta bazı somut düzenlemeler örnek olarak gösterilebilir. Bunlar, şöyle sıralanabilir.

1. Kuruluş ve temel ilkelerde: Kurucu menfaatleri, kurucular beyanı, kuruluş denetçisi raporu, eşit işlem ilkesi, paysahiplerinin şirkete borçlanmalarının yasaklanması.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

2. Yönetim kurulu düzeyinde: Profesyonel yönetimi sağlamak amacıyla, yönetim kurulu üyelerinin paysahibi olmaları zorunluğunun kaldırılması; azlığa yönetim kurulunda temsil hakkı; yönetim kurulu üyelerinin görevleri sırasında şirkete kusurlarıyla verecekleri zararın sigorta ettirilmesi; borca batıklıkta nesnellik ve önlemler.

3. Denetleme konusunda: Bağımsızlık, tarafsızlık, uluslararası standartta denetim, denetçinin müşterisine denetimden başka hizmet verememesi, danışmanlık yapamaması; aynı müşteriye aynı denetçi takımı ile denetim hizmeti sunulmaması, yönetim kurulunun yıllık raporunun denetim kapsamında olması, riskin teşhisi ve iç denetim düzeninin standartlara uyup uymadığının denetimi.

4. Genel kurul düzeyinde: Devredilemez yetkilerin belirlenmesi; genel kurul iç yönetmeliği; organ temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci; oyda imtiyazın sınırlandırılması.

5. Farklılaştırılmış teselsül

6. Şeffaflık: web sitesi

o) 6762 sayılı Kanunun bağlı nama yazılı pay senetleriyle ilgili düzenlemesi, sınırsız bağlam anlayışına dayanıyordu. Sınırsızlık, şirkete geniş ve biraz da keyfî red olanakları sağlıyor, bu da bir taraftan, bölünme kuramına egemenlik tanıyor, diğer taraftan da red edilen pay sahibini ve devredeni, "malik fakat şirkete karşı paysahibi değil/şirkete karşı paysahibi fakat malik değil" konumuna yerleştiriyordu. Tasarıda benimsenen sistemde düzenin esası;

1. Bağlam sebeplerinin sınırlandırılması yoluyla şirketin red hakkına kısıtlama getirilmesi,

2. Red sebebi borsaya kote olmayan nama yazılı paylarda haklı sebep tanınır iken, red hakkının borsaya kote edilmiş nama yazılı paylarda daha da kısıtlanması ve iktisap edenin paysahibi olarak tanınacağı yüzdesel sınırın aşılması gibi nesnel bir sebebe bağlanması ve

3. Esas sözleşmenin değiştirilmesi yolu ile bağlam getirilmesinin ağırlaştırılmış nisaplara tâbi tutulmasıdır. Borsaya kote olmayan paylarda haklı sebebin sınırlandırılmış olması yeni anlayışın özelliğidir.

Bölünme kuramını sistemden çıkarmak amacıyla borsaya kote edilmemiş nama yazılı hisse senetlerinde, şirket onay vermediği sürece hisse senetlerinin mülkiyetinin (istisnalar dışında) devredende kalması kuralı getirilmiştir. Yine aynı amaçla, yani bölünmeye olanak tanımamak için, borsaya kote nama yazılı hisse senetlerinde, borsada iktisap halinde hakların devir ile devralana geçtiği kabul edilerek borsaya dost bir çözüme gidilmiştir.

p) Tasarının bir yeniliği de şarta bağlı sermaye artırımıdır. Bu suretle değiştirme ve alım haklarına dayalı, artırımın gerçekleşme düzeyinin ve zamanının üçüncü kişinin davranışına bağlı olduğu, şarta bağlı sermaye artırımı kurumunun getirilmesiyle, hem yeni menkul değerler yaratılmış, hem şirketin finansmanında etkili yeni bir araca yer verilmiş, hem de işçilerin şirkete ortak olmaları için bir imkân yaratılmıştır .

r) Tasarı, kurul sorumluluğunda önemli bir yenilik yapmıştır. 6762 sayılı Kanun anonim ortaklığa hakim olan müteselsil sorumluluktan sorumluların zararın tümünden müteselsilen sorumlu olmalarını anlıyor, rûcu ile de ilgilenmez iken, Tasarı farklılaştırılmış teselsül ilkesini kabul etmiştir.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

D) Limited Şirketler ile ilgili olarak;

a) Limited şirketin de en az anonim şirket kadar ticaret ve sanayi hayatında işlev sahibi olması ve özellikle son yıllarda yabancı yatırımların bu türü tercih etmeleri de limited şirkete ilişkin hükümlerin geniş çapta değiştirilmesinde rol oynamıştır.

b) Limited şirketin kuruluşuna ilişkin hükümlerde büyük değişiklik yapılmamıştır.

Belirtilmesi gereken ilk yenilik şirket sözleşmesinin zorunlu içerik ve bağlayıcı olması için şirket sözleşmesinde yer alması gereken kayıtlar olmak üzere iki kısma ayrılmış olmasıdır. Sistem, şirket sözleşmelerinin bilinçle hazırlanması gereğini ortaya çıkarmaktadır. Bilinçle hazırlanan bir şirket sözleşmesi de ihtilafları azaltacaktır.

İkinci yenilik ise tek ortaklı limited şirkettir. Tek ortağa düşen limited şirketlere ilişkin tescil de bir yeniliktir.

Üçüncü yenilik ise esas sermaye payının taksitle ödenmesinin kaldırılmış olmasıdır. Peşin ödeme birçok hükmü gereksiz hâle getirmiştir.

c) Tasarının önemli yeniliği esas sermaye payında gerçekleşmiştir. İlk olarak "ortağın sermayesi" ile "sermaye payı" terimlerinin yarattığı karmaşaya son verilmiştir. İkinci olarak hiçbir yararı olmayan, aksine güçlüklere yol açan "bir ortak, bir pay" ilkesi terk edilmiş, bir ortağın birden çok payı olabileceği kabul edilmiştir. Üçüncüsü esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanmasıdır.

d) Çıkma, özellikle çıkarılma, Tasarıda şirketin varlığını sürdürebilmesi ilkesi bağlamında düzenlenmiştir. Yeni yaklaşım kendisini özellikle ayrılma akçesinde göstermektedir. Akçenin muacceliyeti şirket düşünülerek hükme bağlanmıştır. Ayrıca, hesaplamada işlem denetçisine görev verilmiştir. Bu da hesaplamanın keyfiliğini engelleyecek bir önlem olması yanında hiçbir esasa dayanmayan öznel hesaplamalarla şirketin zarara uğratılması tehlikesini ortadan kaldırmaktadır.

e) Tasarıda genel kurul ile yönetim arasındaki işlev ayrılığı belirginleştirilmiş ve özden yönetim ilkesi yerine, seçilmiş yönetim düzeni kabul olunmuştur.

f) Avrupa ülkelerinde limited şirketin doğal araçları kabul edilen ek ödeme yükümlülükleri ile yan edim yükümlülükleri Tasarıyla Türk hukukuna getirilmiştir.

g) Finansal tablolarda, anonim şirkete ait hükümlerin limited şirkete de aynen uygulanmasıyla, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) limited şirkette de uygulanmış olacaktır.

h) Anonim şirketlerin denetlenmesine ilişkin hükümler limited şirketlere de uygulanacaktır.

E) Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket ile ilgili olarak; herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

VI - Gerek uluslararası düzeyde gerek Avrupa Topluluğunda, Türkiye'de "KOBİ" kısaltması ile anılan "küçük ve orta ölçekte" işletmeler çeşitli alanlarda özel düzenlemelerin konusunu oluşturmaktadır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Kurulu (IRSB) KOBİ'ler için, finansal raporlama standartlarının hazırlığı içindedir. Yakın gelecekte söz konusu standartların uygulamaya konulması beklenmektedir. KOBİ'lere özgü ayrık

düzenlemelere, şirketlerin birleşmesi, bölünmesi, tür değiştirmesi bağlamında kredilerde, teşviklerde, Avrupa Birliğinde bölgesel kalkınma programlarında rastlanmakta veya bunlardan bağımsız ve özel olarak KOBİ'ler için düzenlemeler yapılmaktadır. Aynı şekilde küçük ve orta ölçekli sermaye şirketlerine de, denetçilerin seçiminde, finansal raporlama ve denetleme standartlarında, finansal tabloların ilanında, bölünmenin ve birleşmenin denetlenmesinde gene söz konusu yapı değişikliklerinin ortaklar tarafından incelenmesinde, büyük ölçekli sermaye şirketlerine nazaran, daha basit usul ve yöntemler uygulanmaktadır. Bu gelişmeler ile uygulanan "kolaylık sağlayıcı" hükümler dikkate alınarak, işletmelerin ve sermaye şirketlerinin büyüklüklerini belirleyen ölçütler konulmuştur. Sermaye şirketleri hakkında, Avrupa Birliğinde uygulananlar esas alınmış, ölçüt oluşturulmuştur. KOBİ'ler için ölçütlerin belirlenmesi Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bırakılmıştır.

VII - Elektronik işlemler, güvenli elektronik imza, elektronik işlemlerin bir bölümünü oluşturan e-ticaret, şirketlerde organların sanal ortamlarda toplantı yapabilmeleri, on-line oy kullanma ve toplantı nakli ticarî işletme, şirketler, kıymetli evrak, taşıma, deniz ve sigorta hukukunu derinden etkilemiştir; etkilemeye ve önemli kurumları yeniden şekillendirmeye devam edecektir. 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu ve bunun Borçlar Kanununa yansıması söz konusu etkinin kanıtıdır. Tasarıda şeffaflık bağlamında elektronik işlemlere ve nakillere önemli yer ayrılmış; bu amaçla düzenlemeler yapılmış, bu bağlamda her sermaye şirketinin bir web sitesi açması, bu sitenin bir bölümünü paysahiplerini, alacaklıları, sermaye piyasası aktörlerini ilgilendiren bilgilerin yayınlanmasına tahsis etmesi, yönlendirilmiş mesajları bu siteye koyması, bu hususu (siteyi değil) tescil ettirmesi ve ilan etmesi, web sitesinin adresini unvanının altına yazması zorunluğu getirilmiştir. Web sitesine konulması gereken bir bilgi, rapor, açıklama, yönlendirilmiş mesaj vs., siteye konulmamışsa bu, hukuka aykırı bir eylem olarak kabul edilmiştir. Sermaye şirketlerinde on-line oy kullanımları fizikî katılımlara ve oy kullanımlarına eşit tutulmuş, ancak bunun uygulaması, ilgili tüzüğün çıkarılmasına bırakılmıştır.

VIII - Türk Ticaret Kanunu Tasarısının hazırlanmasında esas alınan Avrupa Ekonomik Topluluğu/Avrupa Topluluğu ikinci hukuku kapsamındaki düzenlemeler şu şekilde sıralanabilir;

A) Haksız rekabet yönünden;

a) 10/09/1984 tarihli ve 84/450/AET sayılı, üye ülkelerin yanıltıcı reklamlarına ilişkin kanun, tüzük ve idarî tasarruflarına ilişkin hükümlerinin uyumlaştırılmasına ilişkin Konsey Yönergesi [ATRG, 19/09/1984, L. 259];

b) 06/10/1997 tarihli ve 97/55/AET sayılı yanıltıcı reklamlar ile karşılaştırmalı reklamlara ilişkin Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi [ATRG, 23/04/1997, L. 290];

c) 18/06/2003 tarihli Haksız İşletme Uygulamalarına İlişkin Bir Yönerge Önerisi [KOM (2003), 356];

d) Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından kararlaştırılmış AT/2005/29 sayılı 11/05/2005 tarihli Haksız İş Uygulamalarına İlişkin Yönerge (GRuR Int. 2005, 569).

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

B) Şirketler hukuku yönünden;

1- Yönergeler

a) 68/151 sayılı ve 09/03/1968 tarihli, şekil kamuyu aydınlatma, tescil/ilân, organların işlemlerinin ortaklığı bağlamasına ilişkin, Konseyin birinci yönergesi (ATRG, 14/03/1968, L. 65/8.);

b) 77/91 sayılı 13/12/1976 tarihli, kuruluşa ve sermayenin korunmasına ilişkin Konseyin ikinci yönergesi (ATRG, 31/01/1977, L. 026/1);

c) 78/855 sayılı ve 09/10/1978 tarihli anonim şirketlerin birleşmelerine ilişkin Konseyin üçüncü yönergesi (ATRG, 20/10/1978, L. 295/36.) ;

d) 78/660 sayılı ve 25/07/1978 tarihli, bazı tür şirketlerin yıllık hesaplarına ilişkin Konseyin dördüncü yönergesi (ATRG, 14/08/1978, L. 222/11.);

e) 82/891 sayılı ve 17/12/1982 tarihli, halka açık anonim şirketlerin bölünmelerine ilişkin Konseyin altıncı yönergesi (ATRG, 31/12/1984, L. 378/147);

f) 83/349 sayılı ve 13/06/1983 tarihli, konsolide hesaplara ilişkin Konseyin yedinci yönergesi (ATRG, 18/07/1983, L. 193/1 vd.);

g) 84/253 sayılı ve 10/04/1984 tarihli, kanuni denetleme sorumluluğu taşıyan kimselerin hesaplara ilişkin belgeleri (hesapları) onaylamasına ilişkin Konseyin sekizinci yönergesi (ATRG, 12/05/1984, L. 126/20.);

h) 89/666 sayılı ve 21/12/1989 tarihli, başka bir ülkenin hukukuna tâbi bazı tür şirketlerin üye ülkelerden birinde şube açmasına ilişkin Konseyin onbirinci yönergesi (ATRG, 31/12/1989, L. 395/36.);

ı) 89/667 sayılı tek ortaklı sınırlı sorumlu (kapalı) şirketlere ilişkin Konseyin onikinci yönergesi (ATRG, 30/12/1989, L. 395/40.)

j) 2001/86 sayılı ve 08/10/2001 tarihli, Avrupa Ortaklığına işçilerin katılmasına ilişkin Konsey yönergesi (ATRG, 10/11/2001, L. 294/22).

2- Tüzükler

a) 2185/85 sayılı ekonomik çıkar birliğine ilişkin AT tüzüğü (ATRG, 31/07/1985, L. 199/1);

b) 2157/2001 sayılı ve 08/10/2001 tarihli, Avrupa Şirketinin (SE) esas sözleşmesine ilişkin AT tüzüğü (ATRG, 10/11/2001, L. 294/1).

c) 1606/2002 sayılı ve 19/07/2002 tarihli Avrupa Parlamentosu ile Konseyin (ortaklaşa) uluslararası muhasebe standartlarının uygulanmasına ilişkin AT tüzüğü (ATRG 11/09/2002, L. 243/1);

3- Öneri halindeki yönergeler

a) Anonim şirketin yapısına ve işçilerin yönetime katılmasına ilişkin Konseyin beşinci yönergesi (ATRG, 1989, C. 240/2);

b) Konzern (şirketler topluluğu) hakkında dokuzuncu ön yönerge (Komisyonca çekilmiştir);

c) Sınıraşan birleşmelere ilişkin onuncu yönerge (ATRG, 1985, C. 23/11);

d) Şirketin bütünü ile devralınmasına ilişkin yönerge [COM (2002), 534, ATRG, 25.02.2003, 45E]. Ayrıca COM/97/0565. Final COD 95/0341 ve COM/2002/0534-COD 2002/0240].

4- Tavsiyeler

a) Avrupa Birliğinde Yasal Denetimin Kalitesinin Güvencesi Hakkında 15/11/2000 tarihli Komisyon Tavsiyesi (2001/256/EC): Asgarî gereklilikler (2001), ATRG, L 91/91;

b) Çevresel Konuların Şirketlerin Yıllık Hesap ve Yıllık Raporlarında Kabulü, Ölçümü ve Açıklaması Hakkında 30/05/2001 tarihli Komisyon Tavsiyesi (2001/453/EC), (2001), ATRG, L 156/33;

c) Avrupa Birliğinde Kanunî Denetçinin Bağımsızlığı Hakkında 16/05/2002 tarihli Komisyon Tavsiyesi (2002/590/EC): Bir Dizi Temel İlke, (2002), ATRG, L 191/22.

5- Açıklamalar

a) Komisyon Açıklaması "Muhasebe Uyumu: Uluslararası Uyuma İlişkin Yeni Bir Strateji", Kasım 1995, COM (1995) 508;

b) 11/05/1999 tarihli Komisyon Açıklaması "Finansal Hizmetler: Finansal Piyasaların Çerçevesinin Değiştirilmesi: Hareket Planı" COM (1999) 232;

c) Komisyon Açıklaması (98/C143/03), "Avrupa Birliğinde Kanunî Denetim, Gelişim Yönü", (1998), ATRG, C 143/3;

d) 13/06/2000 tarihli Komisyon Açıklaması, "AB Finansal Raporlama Stratejisi: Gelişim Yönü", COM (2000) 359;

e) AB'de Kanunî Denetçilerin Güçlendirilmesi, 21/05/2003, IP/03/715;

6- Raporlar

a) Şirketler Hukuku Üzerine Danışma Raporu (Mart 1997)

b) Şirketler Hukuku Alanında Yüksek Düzeyli Uzmanlar Grubunun Devralma Tekliflerine İlişkin Raporu, (2002);

c) Şirketler Hukukunun Modernleştirilmesi ve Avrupa Birliğinde Kurumsal Yönetimin Güçlendirilmesi-İleri Doğan Hareket Etmek İçin Bir Plan, COM (2003), 284, 21/05/2003.

7- Yeşil Kitap

Avrupa Birliğinde Kanunî Denetçinin Rolü, Konumu ve Sorumluluğu (1996), ATRG, C 321/1.

IX - Yukarıda belirtilen Avrupa Birliği şirketler hukuku mevzuatının uyumlaştırılması bakımından bir değerlendirme yapıldığında; Kanun Tasarısının genel olarak söz konusu mevzuatta yer alan önemli birçok ilkeyi kapsadığı görülmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, söz konusu mevzuatta tam üyelik gerektiren hükümler de bulunmakta olup, bu hükümler bakımından uyum, ancak Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyeliği ile gerçekleşebilecektir.

7/12075

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

Bunun yanında şirketler muhasebesine ilişkin mevzuat bakımından Avrupa Birliği mevzuatındaki temel ilkelere yer verilmiş olmakla birlikte, birçok husus bakımından Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunca belirlenecek ilkelere atıf yapılmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil ÇİÇEK
Bakan